

7.

GROEN IS GOED

Klimaat, milieu en energie

Naast de individuele burger heeft ook de overheid een opdracht in de zorg voor de schepping. Internationale samenwerking, zowel op mondiaal als Europees niveau is nodig. Negatieve milieu- en gezondheidseffecten, maar ook energiemarkten en infrastructuur stoppen immers niet bij de grens. Internationale afspraken, zoals het klimaatakkoord van Parijs, zijn nodig om te voorkomen dat landen geen actie ondernemen en bedrijven naar die landen gaan waar de minste regels gelden. Tegelijkertijd waken we als SGP voor vergaande dicta-ten op milieugebied vanuit Brussel. Het vastleggen in wetgeving van onrealistische doelstellingen heeft als gevolg dat we onszelf vooral juridisch klemzetten. Daar is uiteindelijk niemand bij gebaat.

gebruik van fossiele brandstoffen moeten reduceren. Om CO₂-uitstoot te verminderen wil de SGP dat de focus komt te liggen op energiebesparing, diversificering van duurzame energiebronnen en het EU-emissiehandelssysteem (EU ETS). Het EU ETS hangt een prijskaartje aan elke ton CO₂ die uitgestoten wordt. Om de noodzakelijke klimaat- en energieopgaven het hoofd te bieden, is samenwerking tussen de lidstaten nodig. Dat betekent verantwoordelijkheid nemen, waarbij wel voor-omen moet worden dat we onszelf overschatten. De betrouwbaarheid van ons energiesysteem mag niet in gevaar komen door klimaatwetgeving vanuit 'Brussel'. In Nederland lopen we bijvoorbeeld nu al tegen de grenzen van ons stroomnet aan. Er wordt geïnvesteerd in verzwaring van het elektriciteitsnet, maar daar is tijd voor nodig.

In het kort:

- ▶ Het verbruik van fossiele brandstoffen moet worden afgebouwd, maar wel met oog voor de betrouwbaarheid en betaalbaarheid van ons energiesysteem.

Klimaatverandering

Over klimaatverandering wordt veel gediscussieerd. Vanuit het oogpunt van rentmeesterschap en voorzichtigheid is inzet op emissiereductie nodig. Dit alles wel in het besef dat wij als mens de aarde niet zomaar naar onze hand kunnen zetten. Al in 1970 legde Tweede Kamerlid en later EP-lid-sterkker voor de SGP ir. Van Rossum de vinger bij de meestal schadelijke invloeden van de mens op veranderingen in het milieu en pleitte hij voor maatregelen hier tegen. Als reden gaf Van Rossum: 'Grote hoeveelheden koolzuurgas en waterdamp die vrijkomen bij het op grote schaal verbranden van fossiele brandstoffen (steenkool, aardolie en aardgas) beïnvloeden in sterke mate de aardatmosfeer.' Naast inzet op emissiereductie moeten we ons voorbereiden op veranderingen die op ons afkomen als gevolg van het veranderende klimaat. Klimaatadaptatie is daarom een speerpunt voor de SGP. Om minder broeikasgassen uit te stoten, zullen we ons energiesysteem moeten veranderen en het

Om minder broeikasgassen uit te stoten, zullen we ons energiesysteem moeten veranderen en het gebruik van fossiele brandstoffen moeten reduceren.

Energiebesparing

Vermindering van het energieverbruik is voor de SGP een belangrijk speerpunt. Met energiebesparing snijdt het mes immers aan meerdere kanten: het vermindert de uitstoot, het maakt ons minder afhankelijk van landen buiten de EU en het zorgt voor een minder grote opgave voor duurzame energieproductie. De EU kan hierbij een belangrijke rol vervullen door voldoende middelen beschikbaar te stellen vanuit de EU-fondsen voor het stimuleren van innovaties op dit vlak.

In het kort:

- ▶ Burgers en bedrijven hebben vanuit het oogpunt van soberheid en matigheid een belangrijke verantwoordelijkheid voor energiebesparing. De EU stimuleert innovaties om energieverbruik te verminderen.

veel warmteproductie. Ook is er de lastige kwestie van het kernafval. Belangrijk is dat de lidstaten met elkaar afspraken maken over hoe en waar kernafval veilig opgeslagen kan worden. Nu is internationale samenwerking vaak nog niet mogelijk vanwege nationale wetgeving die vervoer en/of doorvoer van kernafval naar andere landen verbiedt. Ondanks deze uitdagingen ziet de SGP een belangrijke rol voor kernenergie weggelegd als onderdeel van de energiemix. De EU moet daarnaast snel investeren in waterstofprojecten en demonstratieprojecten met thoriumenergie.

Fossiele brandstoffen blijven de komende jaren een belangrijke rol spelen als overgangsbrandstof en de realiteit gebiedt te zeggen dat er altijd wel een bescheiden rol zal blijven voor fossiele brandstoffen. Een te snelle uitfasering zou de inflatie fors aanjagen en daarmee het bedrijfsleven en de burger hard raken. Het zou ook de leveringszekerheid in gevaar brengen, omdat de verduurzaming nu eenmaal tijd kost. In de overgangsfase kan ook vloeibaar aardgas (LNG) een belangrijke rol spelen. Huidige gasterminals kunnen voor de opslag en overslag van LNG gebruikt worden. Om tekorten of enorme prijsstijgingen te voorkomen is het zaak dat de lidstaten de gasvoorraden goed gevuld houden. Door de EU gecoördineerde inkoop in tijden van dreigende schaarste kan eveneens behulpzaam zijn in het voorkomen van al te hoge gasprijzen. In normale tijden moet dit echter aan de markt worden overgelaten.

De grondstoffen die worden gebruikt voor onze energievoorziening, moeten op een duurzame manier gewonnen worden. De EU moet daarom eisen stellen aan de import van grondstoffen en producten. Daarnaast moeten schaarse en zeldzame metalen in grotere mate hergebruikt worden. Ook initiatieven gericht op het delven van meer grondstoffen in de EU zijn nodig. De EU is nu voor bepaalde grondstoffen, zoals schaarse metalen die nodig zijn voor het bouwen van windturbineparken en batterijen, te afhankelijk van derde landen.

Bij al deze ontwikkelingen zijn investeringen in de energie-infrastructuur dringend geboden. Lidstaten

zullen veel meer moeten doen om hun gasleidingen en hoogspanningsnetten beter met elkaar te verbinden. De EU kan daarin een faciliterende rol spelen. Bestaande leidingen kunnen in de toekomst bijvoorbeeld ook gebruikt worden voor het transport van groene waterstof. Het is belangrijk bij deze verduurzaming oog te houden voor technologische innovaties. Denk daarbij bijvoorbeeld aan het winnen van waterstof uit de Europese bodem.

Bij gebruik van biomassa wordt gewerkt volgens het principe van cascadering. Dat wil zeggen dat de winning van hoogwaardige grondstoffen (bijvoorbeeld bioplastics) en voedingsmiddelen uit biomassa de hoogste prioriteit moet hebben. Daarnaast volgt de winning van laagwaardiger grondstoffen (bijvoorbeeld bouwmaterialen) en pas als laatste energiewinning door middel van verbranding of vergassing. Het gebruik van biomassa mag niet leiden tot ontbossing. Dat is voor de SGP een harde voorwaarde.

In het kort:

- ▶ Bij de keuze van duurzame energiebronnen wordt rekening gehouden met de impact op leefomgeving en landschap, de inpassing in het energiesysteem en de schaarse grondstoffen die ervoor nodig zijn.
- ▶ De EU en Nederland zetten meer in op kernenergie. De lidstaten maken afspraken over de gezamenlijke verwerking en opslag van kernafval.
- ▶ In normale tijden verloopt de gasinkoop van de lidstaten via de markt. In crisistijden kan de EU een taak vervullen in het coördineren van de inkoop van gas.
- ▶ Gebruik van biomassa mag niet leiden tot ontbossing en volgt het principe van cascadering.

Diversifiëring van duurzame energiebronnen

Bij de verduurzaming van de energievoorziening moet niet alleen rekening worden gehouden met de CO₂-uitstoot, maar ook met de hoeveelheid schaarse grondstoffen. Ook moet rekening worden gehouden met de ecologische en economische effecten. Om deze redenen vindt de SGP het onverstandig eenzijdig in te zetten op zonne- en windenergie. Het is aan de lidstaten zelf om te beslissen welke energiemix het best bij hen past, afhankelijk van de mogelijkheden die ieder land heeft.

Wat de SGP betreft is hierbij verhoogde inzet op kernenergie van groot belang. Dat is veilig, duurzaam, CO₂-neutraal en helpt bij het verminderen van de piekbelasting op het elektriciteitsnet. Kernenergie zorgt namelijk voor een stabiele energieaanvoer en helpt de pieken en dalen te ondervangen die onlosmakelijk verbonden zijn aan zonne- en windenergie. Ook aan kernenergie kleven echter nadelen. Het proces gaat gepaard met

ETS-systeem

De SGP hecht veel waarde aan het EU-emissie-handelsstelsel (EU ETS). Bedrijven die onder het EU ETS vallen, moeten voor iedere ton CO₂ die zij uitstoten, een emissierecht kopen. De prijs van emissierechten loopt ieder jaar op en vormt zo een prikkel om te verduurzamen. Door CO₂ te beperken stellen we bedrijven het best in staat om kostenefficiënt en technologieneutraal de uitstoot terug te brengen. Dat de scheepvaart en luchtvaart in toenemende mate ook onder het EU ETS komen te vallen, vindt de SGP positief. De SGP keert zich echter tegen het besluit dat gebouwen ook onder het systeem gebracht zijn. Verduurzaming van gebouwen is nodig, maar hiervoor zijn de lidstaten zelf verantwoordelijk. Gebouwen zijn immers per definitie grondgebonden. Er is daarom geen grensoverschrijdende noodzaak om de verduurzaming ervan centraal vanuit 'Brussel' aan te sturen. De SGP pleit er daarom voor een evaluatiemoment in te stellen om het effect van de opname van gebouwen in het EU ETS te onderzoeken en zo een mogelijkheid te bieden om deze sector uit het systeem te halen.

Een koolstofheffing aan de grens (CBAM) op importproducten moet koolstoflekkage tegengaan en voorkomen dat industrie zich naar derde landen verplaatst. Het is een sympathiek instrument, maar het moet zich nog bewijzen. Kanttekening is dat het geen oplossing biedt voor de moeilijkere exportpositie waar de Europese industrie mee te maken krijgt als we hier onze klimaatambities zo hard opvoeren. Verduurzamen is van groot belang, maar we moeten ons als EU niet uit de markt prijzen. Verplaatsing van productie naar derde landen waar minder milieuregels gelden, helpt het klimaat niet.

In het kort:

- ▶ Het bepalen van CO₂ via het EU ETS stelt bedrijven in staat om kostenefficiënt en technologie-neutraal hun uitstoot terug te brengen en is daarom wenselijk.
- ▶ De scheepvaart en luchtvaartvallen in toenemende mate onder het EU ETS. Ten aanzien van de opname van gebouwen volgt een evaluatiemoment met ruimte om deze sector uit het instrument te halen.
- ▶ Ook voor CBAM komt er een evaluatiemoment waarbij er aandacht is voor de exportpositie van de Europese industrie.

gebruik van gevaarlijke PFAS komt, met zeer beperkte en goed afgebakende uitzonderingen.

In het kort:

- ▶ Er komt zo snel mogelijk een verbod op gevaarlijke PFAS, met zeer beperkte en goed afgebakende uitzonderingen.

verspilling tegen te gaan. Verder is het goed dat er normen komen rondom verplichte percentages van gerecycleerd materiaal dat producenten in nieuwe kunststofverpakkingen en -producten moeten opnemen. Zo komt er een prikkel om recyclebaar nuttig toe te passen en zijn er minder ruwe grondstoffen nodig om onder meer plastic te produceren.

In het kort:

- ▶ Er is oog voor de praktijk bij het verminderen van (plastic) verpakkingafval, met name bij voedselproducten.

Afval

Het vele verpakkingmateriaal dat we momenteel gebruiken, moet aan banden worden gelegd. Het is goed dat hier op Europees niveau normen en regels voor worden opgesteld. Hierbij moet echter wel oog blijven voor de praktijk, zeker wanneer het gaat om voedselproducten. Verse groenten en fruit zijn een kwetsbaar product. Een (plastic) verpakking kan nodig zijn om de voedselveiligheid en kwaliteit te waarborgen en daarmee voedsel-

Textiel

De textielindustrie is een van de meest vervuulende sectoren, met veel watervervuiling, gebruik van chemicaliën, uitstoot van broeikasgassen en afvalstorting. Daarnaast spelen er veel sociale pro-

PFAS

Per- en polyfluoralkylstoffen (PFAS) zijn chemische stoffen die door de mens zijn gemaakt. Ze komen van nature niet in het milieu voor. Deze stoffen hebben bruikbare eigenschappen: ze zijn onder andere water-, vet- en vuilafstotend. Ze zitten in veel producten, bijvoorbeeld in voedselverpakkingsmaterialen, anti-aanbaklagen van pannen, textiel en cosmetica. De keerzijde van deze stoffen is dat zij niet of nauwelijks afbreken in het milieu en toxisch zijn voor mens en milieu. Daarnaast verspreiden ze zich gemakkelijk en snel en hopen ze zich op in het menselijk lichaam. De afgelopen jaren is de grootschalige vervuiling van onze leefomgeving met PFAS steeds meer openbaar gekomen. In Zee-land is het water zo ernstig vervuild geraakt met giftige PFAS-stoffen dat er geen vis meer gegeten mag worden uit de Westerschelde. Wanneer je in Dorrecht in de buurt van de fabriek Chemours woont, wordt geadviseerd geen groenten en fruit te eten uit eigen moestuin. Nederland heeft samen met Duitsland, Noorwegen, Zweden en Denemarken een voorstel ingediend voor een Europees totaalverbod op PFAS. Wat de SGP betreft maakt de Europese Commissie hier snel en serieus werk van. Het is hard nodig dat er spoedig een verbod op het

blenen in de kledingindustrie en kampen diverse landen in de wereld met enorme hoeveelheden textielafval met alle gevolgen van dien voor de volksgezondheid en het milieu. Er is een integrale aanpak nodig, met zicht op de gehele keten. De consument heeft hierin een verantwoordelijkheid door duurzamere keuzes te maken. Daarnaast kunnen Europese initiatieven zoals de Europese textielstrategie hierin een belangrijke rol spelen. Een Europees etiketteringssysteem kan de consument inzicht geven in de duurzaamheid van de kleding die hij koopt. De SGP is daarnaast voorstander van een Europees verbod op de vernietiging van onverkocht en geretourneerd textiel. In een circulaire economie mag het nooit zo zijn dat een product de gebruiksfase overslaat. Verder moeten er Europese doelstellingen komen voor het hergebruik en recycling van textiel. Het voorkomen van het weggooien van ongebruikte kleding mag echter niet ertoe leiden dat onverkochte kleding naar ontwikkelingslanden wordt geëxporteerd om het daar op de markt te dumpen. Dergelijke praktijken bederven niet alleen de lokale Afrikaanse kledingmarkt, maar

frustreren bovendien de economische ontwikkeling van de (creatieve) kledingsector in deze landen. Wat de SGP betreft dient de praktijk van gratis bestellen en veelvuldig retourneren te worden aangepakt door gratis retourneren te verbieden. Ook kan uitgebreide producentenverantwoordelijkheid een bijdrage leveren aan het afvalprobleem van textiel. Men kan een financiële bijdrage vragen van textielproducenten of -importeurs om hiermee het afvalbeheer te bekostigen. Het is bovendien een goede zaak dat lidstaten vanaf 2025 verplicht zijn textielafval gescheiden in te zamelen. De SGP vindt ook dat lidstaten ruimte moeten krijgen voor een btw-vrijstelling op alle tweedehandsproducten en reparaties.

In het kort:

- ▶ Er komt onderzoek naar een Europees etiketteringssysteem dat de consument bij aankoop inzicht geeft in de milieu- en sociale impact van een kledingstuk.
- ▶ In aanvulling op een Europees verbod op de vernietiging van onverkocht en geretourneerd textiel komt er een verbod op via webshops.
- ▶ De lidstaten krijgen de ruimte om een btw-vrijstelling in te voeren op tweedehandsproducten en reparaties.

Kaderrichtlijn Water

In 2027 moeten alle EU-lidstaten voldoen aan de doelen van de Kaderrichtlijn Water (KRW). Voor Nederland – met zijn relatief hoge grondwaterstand – wordt dat een zeer moeilijke uitdaging. De waterkwaliteit in Nederland verbetert, maar de verwachting is dat veel waterlichamen in 2027 nog niet aan de gestelde doelen zullen voldoen. Specifiek voor Nederland speelt het probleem dat via beken en rivieren vervuild water uit het buitenland ons land binnenstroomt. Zo is Nederland als het ware het 'afvoerputje' van Europa. Bij de berekening van het behalen van de doelstellingen moet daarmee rekening worden gehouden. Ook moeten lidstaten hun toepassing van monitoring en normering op elkaar afstemmen. Verder moet er een eisen komen aan het 'one out, all out'-principe dat in de KRW gehanteerd wordt. Dit principe bepaalt dat wanneer één criterium (bijvoorbeeld een chemische stof of nitraat) in een waterlichaam niet voldoet, het hele waterlichaam onvoldoende scoort.

In het kort:

- ▶ Bij de beoordeling van de doelstellingen uit de KRW wordt rekening gehouden met wat er aan vervuiling vanuit het buitenland ons land binnenkomt.
- ▶ Het 'one out, all out'-principe wordt uit de KRW gehaald.

door de industrie tegen te gaan. De stap om de veehouderij in toenemende mate hieronder te laten vallen, doet echter geen recht aan de praktijk. De veehouderij is per definitie geen industriële sector en behoort als zodanig ook niet onder deze wetgeving te vallen. Bovendien zorgt het uitgebreide vergunningstelsel dat gepaard gaat met deze richtlijn voor toenemende administratieve lasten voor boerenbedrijven, waardoor het risico op steeds minder maar wel grotere bedrijven toeneemt.

In het kort:

- ▶ De aanpak van luchtvervuiling richt zich in evenredigheid op alle relevante bronnen (zoals verkeer, industrie en veehouderij).
- ▶ De veehouderij is geen industriële sector en wordt daarom zoveel mogelijk buiten het toepassingsgebied van de Richtlijn industriële emissies gehouden.

Luchtvervuiling

Luchtvervuiling laat zich niet tegenhouden door landsgrenzen. Dit probleem verdient blijvende aandacht met het oog op de volksgezondheid. Aanpak bij de bron is het meest effectief. Gezien het grensoverschrijdende karakter van luchtvervuiling is het belangrijk dat hiervoor eenduidige normen komen. De aanpak van fijnstof en andere luchtvervuilende bronnen. De Richtlijn industriële emissies is in principe een goed instrument om verontreiniging

Gezien het grensoverschrijdende karakter van luchtvervuiling is het belangrijk dat hiervoor eenduidige normen komen.

